

זהב ונני ואלמדה

אוצרות דעת, נספי חיוזוק ופרקי הדרכה מלוקטים מאוצר שיעוריו של הגה"ח רבי שמעון שפיצער שליט"א

וארהבת!

הסתכלות נכונה באור האמונה על הפירות הנושרים ל"ע והדרכה מעשית בענין

חלק ב'

את האחרית אל ההווה, ובשכר זה מזכים אותו מן השמים לראות בחוש את האחרית הטובה.

מעשה ברב שגירשוהו מעיררתו

אם נפקח את עינינו נראה בלי סוף דברים שבתחילה היו נראים כרע גמור, ובעתיד נתברר שלא היו כי אם טוב גמור.

סיפר מרן הגה"צ ה'חפץ חיים' זצ"ל: להיותי אברך צעיר לימים, כיהן בראדן רב אחד שבניו נטו אחר ההשכלה. בהיות כן, קמה התנגדות גדולה בעיירה, כאשר בני הקהילה טענו שאינו ראוי שיכהן עוד כרב בעירם. רדפו אותו עד חרמה עד שנאלץ לעזוב את העיירה בבושת פנים. מאוד חרה לי על דבר זה וצער גדול נצטערתי על צערו של חכם שגורש בבושת פנים על לא עוול בכפיו.

כעבור חמישים שנה שבתי וראיתי שגם אם בני קהילת ראדן חשבוה לרעה, הקב"ה חשבה לטובה. חכם זה, ביצאו מראדן, נכנס לכהן בלית ברירה בעיירה קטנה שתושביה חסידיים. בהיותו בין החסידים, התיידדו בניו עם ילדי החסידים, עד מהרה נשבו בקסמם ופסקו לנטות אחרי הבל ההשכלה. כל בניו גדלו יראים ושלמים לתפארת בית ישראל, נשאו נשים ממשפחות מיוחסות ולאחר זמן נתקבלו כולם כרבנים בעיירות שונות.

צאו וראו מעשים שבכל יום שמציעים לו לבחור שידוך גרוע והוריו מנסים לעשות כל טעדיק כדי לעצור שידוך זה, ובצדק, כי יש לו לאדם לעשות את המוטל עליו. אולם, מה יוצא הדבר, והשידוך שכל כך סלדו ממנו יוצא אל הפועל... כעבור חמש שנים או עשר, והנה הם פוקחים את עיניהם ומגלים כי בני הזוג חיזקו האחד את השני ודווקא מפני כן עלו על דרך המלך והחלו לפרוח יותר משאר בני גילם.

עולמך תראה בחיך

החי באופן זה, מתקיימת בו הברכה "עולמך תראה בחיך". העולם הבא קיים, אלא שכעת הוא נסתר מעיני בני אדם. אך מי שאינו עושה חשבונות שמים ומודה ומהלל לה' על הרעה כעל הטובה, הרי הוא מכניס את עצמו בכך לעולם הבא, ואם כן יזכה לראות את העולם הבא בחייו.

מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל הביא דוגמא לדבר: לבנימין נולדו עשרה בנים, לזן נולד רק בן אחד ושמו חושים,

לא יראו, קודם עשיית הדבר לא יראו ולא יבינו תכליתו, וזהו ז'פני לא יראו'.

והאמין בה' ויחשבה לו צדקה

וזאת יש לדעת, שככל שיוסיף האדם להאמין בה' ולבטוח בו גם כשהמקרים הבאים עליו נראים לו כרעים, כך יוסיף לראות את הסוף הטוב, כי זהו שכרו של הבוטח בה' בעיניי עצמות.

הנה בברית בין הבתרים אמר הקב"ה לאברהם דברים שתצלנה אזני שומעם: "ויאמר לאברהם ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה" (לך לך טו, א). ומה אמר לו לאחר מכן? "ואתה תבוא אל אבתך בשלום תקבר בשיבה טובה" (שם פסוק טו). ופירש רש"י: "בישרו שיעשה ישמעאל תשובה בימיו, ולא ייצא עשו לתרבות רעה בימיו". ובשכר מה יזכה לראות את ישמעאל חוזר בתשובה? ובשכר מה יבין כי סוף הרע להתהפך לטוב? בשכר מה שהאמין שלכל הצרות יש חשבון מדוקדק בשמים אשר הוא נסתר מעיני בני אדם, וכמו שנאמר שם: והאמין בה' ויחשבה לו צדקה.

הלא כן אמרו הצדיקים, שמי שמקיים את מצוות ה' גם כשאינו מבינם, סופו שיגלו לו את טעמיהן. וטעם הדבר, מפני שהמקיים את מצוות ה' רק כשהוא מבין את טעמיהן, סימן הוא שאינו מבטל את עצמו לגמרי לבוראו, ואם כן איך יוכל להשיג את אור המצוות. אבל מי שמקיים את מצוות ה' כחוק בלא טעם, באומרו "טעמי המצוות נשגבים מבינתי, אך אין זה מונע ממני מלקיים אותן, כי כל מגמתי אינה אלא לעשות רצוני יתברך", הרי הוא מגלה בדעתו שהוא מתבטל לבוראו בביטול הגמור, ואם כן המצוות נבלעות ברמ"ח אבריו וש"ה גידיו, עד שממילא אור המצוות מאיר את נשמתו ולו נאה ולו יאה להשיג את טעמיהן.

הוא הדין והוא הטעם במה שהבאנו בתחילת השיעורים בענין זה מדברי האור החיים הקדוש - "סמא דיסורי קיבולי". כי אם האדם מקבל את היסורים הבאים עליו באהבה מפני שהוא מאמין שהכל הוא לטובה, ושמה שאינו רואה עכשיו את הטובה, הוא מפני שהדבר נעלם ונסתר ממנו, הרי הוא מתקשר בזה עם בוראו, ואם כן האור מאיר את נשמתו והוא זוכה לראות את האחרית - תקבר בשיבה טובה. על ידי שהאדם מודה בעת הרעה על האחרית, בהאמינו שהאחרית בודאי תהיה טובה, קירב

(בגליונות האחרונים הרחבנו בענין אלו שבניהם אינם מתנהגים כשורה) ובגליון האחרון החילוננו להביא כיצד עלינו להסתכל בענין זה - להבין ענין ייסורים אלו באור האמונה, נמשיך אליה בענין זה גם בגליון הנוכחי, בצירוף הדרכה מעשית בענין.

בעל בטחון חי תמיד בידעה שכל מה שמתרחש בעולם נעשה על ידי הקב"ה בהשגחה פרטית, ושהכל הוא לטובה מאתו יתברך, וכיון שכן הוא מגיע להכרה שאין החשבון נגלה לפניו ושבדואי ישנו חשבון שלם שהוא רואה רק חלק קטן ממנו.

וכן כתב בספר "פלא יועץ" (עיר יסודין): "על כל מין צער שיארע לו יהא רגיל לומר 'גם זו לטוב וכל דעביד רחמנא לטב עביד', ולא יהא ככסילים שבועטים וכועסים ואם נופלים או נכשלים אומרים דברי חרופין וגידופין. אוי להם שיורשין תרתי גהינום, שיעים ביסורין לריק ומוסיפים על חטאתם פשע. אבל המקבלים הכל בטוב לב, אחריתם יהיה טוב, כי כל מה שנראה לאדם רעה, אלוקים חשבה לטובה, אלא לפעמים הם נסתרות לה' ופעמים סוף שהן נגלות לנו. ועל דרך שפירשו רבותינו ז"ל (נדה לא, א) באחד שנקטעה רגלו ולא היה יכול לירד בספינה והתחיל לקלל את יומו, וסוף שנשברה הספינה והתחיל לשורר (תהלים קלט, ד) "אודך ה' כי אנפת בי".

וכך פירש ה'חתם סופר' (תורת משה פרשת כי תשא) הפסוק "וראית את אחורי ופני לא יראו", וזה לשונו הזהב: "יש לומר על פי רמז, הנה אנו רואים כמה דברים סיבות מסיבות שונות הנעשים בארץ מתחת, אשר אנו מתמיהים למה עשה הש"ת ככה (- בני אדם רבים עוברים עליהם פרשיות קשות, אינם יכולים להתאפק מלשאל שאלה זו בקול או בשקט - מה יש לו להקב"ה מזה שאנו סובלים כל כך), אבל לאחר רבות הזמן (אולי בדרך זה ואולי בדרך אחר) אנו רואים ומבינים למפרע הכל כאשר לכל, כל הסיבות תכלית כוונתם כי כולם היו הכנות כדי שיעשה דבר גדול כזה, וכאשר היתה בנס פורים הריגת ושתי ולקיחת אסתר וכל הסיבות שסובבו את הדבר הזה, והכל היה הכנה להצלת ישראל. אבל קודם שנעשה פתגם המלך אין אנו מבינים רק מאמנים כי בלי ספק לא דבר ריק הוא, רק מאתנו טעם הדבר כמוס ונעלם. וזה האמונה טובה גדולה היא לנו, כי מקבלים שכר על האמונה.

וזהו 'וראית את אחורי', לאחר שנעשה תכלית הדבר, תראה ותבין למפרע מה שהיה ומה שנעשה. אבל 'לפני

והוא חרש שאינו שומע ואינו מדבר. ננסה לדמיין במחשבתנו כמה גדול היה צערו של דן בהגיעו לשמחה משפחתית עם בנו החולה, כאשר מסביבו דילגו בניו העליזים של בנימין... נתבונן נא עתה מה היה בדורות הבאים ונגלה ששבטו של דן נתרבה הרבה יותר משבטו של בנימין. בעוד שבטו של בנימין הגיע לחמשה ושלושים אלף וארבע מאות, שבטו של דן הגיע לשנים ושישים אלף ושבע מאות (פרשת במדבר).

באר האמונה והביטחון

הרמ"ע מפאנו ז"ל בספרו "גלגולי נשמות" מורה באצבע איך כל נשמה באה בסופה אל תכליתה ומשיגה את כל הטוב המוכן לה. ואולם העבודה היא לראות מראשית אחרית, ומה שצריך לזה הוא אמונה ובטחון, כי בלאו הכי עבודה קשה היא עד מאוד.

דומים אנו לתינוק שבוכה מפני שרוצה לקבל דבר פעוט, והוריו מתייגעים להסביר לו שהוא מקבל דבר הרבה יותר גדול ממנו, אך מחמת קוטן שכלו אינו מסוגל להבין. אף אנו, ילדים קטנים הננו, כי אין לנו את הכלים הדרושים להשיג חשבונות שמים. ולכן הדרך היחידה היא לחזק את לבנו באמונה ובטחון שאע"פ שאין אנו מבינים, כך הוא האמת שכל הנעשה הוא לטובתנו, ואז יפתחו לנו שער מן השמים שנזכה ביום מן הימים לראות את הטובה שצמחה מן הרעה.

מי שמבין דבר זה לאשורו, חי כל ימיו בהרגשה של שליחות מיוחדת שהוטלה עליו ומקבל תענוג עילאי מעצם קיום השליחות. בספר הקדוש חידושי הרי"ם (פרשת שלח) הביא לשון המדרש: "אין לך חביב לפני הקב"ה כשליח שמתחיל לעשות מצוה ונותן נפשו כדי שיצליח בשליחותו". והוסף על זה שמי שמבטל את עצמו לקיים שליחותו, נעשה כשליח מצוה ואינו ניזוק לעולם כפי הכלל ששלוחי מצוה אינם ניזוקים.

-- הורים אלו שרואים את בנם יורד מן המסילה, מההרים לעתים לעצמם: איזו שליחות יש לנו כאן? הלא אין לנו אלא לקיים מאמר חז"ל כשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע!

ידעו אלו שיש להם שליחות מיוחדת, וכמו שאמר הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן ז"ע והוא נדפס בספר "דברי מאיר" (פרשת תולדות) בזה הלשון: שמעתי בשם הרה"ק רבי פייוויש מבראדשין זצ"ל פירוש הכתוב "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו", ועל פי פשוטו דברי הכתוב תצילנה אזני האיש, איך איש קדוש כצחק אבינו ז"ל שקיים כל התורה כולה יאהב לעשו מחמת כי הביא ציד בפיו? ודברי חז"ל גם הם לפלא, היאך היה יכול לרמות ולגנוב דעת איש קדוש כמוהו?

בנו של הנאר מים חיים

ואמר הרב הקדוש הנ"ל ז"ע בזה הדרך, כי לרבו הקדוש בעל באר מים חיים זצ"ל היה לו בן אחד שלא הלך בדרכי יושר כראוי לפני בן צדיק כמוהו, ואף על פי כן הקדוש ר' חיים זצ"ל החזיק את בנו במזונות ולבושין דיקר וכל הצטרכותו, ובכל אשמורת הבוקר כאשר קם הרה"ק ר' חיים ז"ע לעבודתו, פתח דבריו האיר בתפילה ובהתנצלות קדם רבון עלמין בזה הלשון: 'רבנו של עולם! הבט נא, כאשר אנכי עושה עם בני, אף על פי שאינו הולך בדרכי תמים, אף על פי כן אני עושה לו רב טוב וחסד, ואנכי רק בשר ודם, ומכל שכן אתה הוא אבינו אב הרחמן טוב ומטיב ורב חסד, בוודאי ראוי והגון לפניך להתנהג

עם בניך כן, אף על פי שחס ושלוש אינם עושים רצון שמים, אתה כרחם אב על בן תרחם עלינו ותשפיע לנו כל הצטרכותנו, והקל וחומר תלמד ממני רבונו של עולם'. עד כאן סיפר [ר' פייוויש] מרבו הרה"ק ר' חיים זצ"ל.

ואיתא במסכת שבת (פ"ט ב): "לעתיד לבא יאמר לו הקב"ה לאברהם: בניך חטאו לי. אמר לפניו: רבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך. אמר: אימרו ליה ליעקב הוזהר ליה צער גידול בניו, אפשר דבעי רחמי עלייהו. אמר ליה: בניך חטאו. אמר לפניו: רבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך. אמר [הקב"ה]: לא בסבי טעמא ולא בדדקי עצה. אמר לו ליצחק: בניך חטאו לי. אמר לפניו: רבונו של עולם, בני ולא בניך? בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע, קראת להם בני בכורי, עכשיו בני ולא בניך? ועוד, כמה חטאו? כמה שנותיו של אדם... אם אתה סובל את כולם - מוטב, ואם לאו - פלאג עלי ופלאג עליך. ואם תמצא לומר כולם עלי - הא קריבית נפשי קמך".

ונראה מזה כי יצחק הפליג מאוד בטענותיו לפני הקב"ה שירחם על בניו, והוא לפלא. אך יצחק היה לו במה לטעון לפניו: רבונו של עולם, ראה והבט כי היה לי בן הנקרא בפי כל 'עשו הרשע' ואף על פי כן אהבתי אותו באמת ורחמתיהו כאב לבן. אף אתה, רבונו של עולם, תלמד קל וחומר לרחם על בני שהם בניך היקרים אף על פי שחטאו.

וזהו כוונת הכתוב ויאהב יצחק את עשו 'כי ציד בפיו'. פירושי: למה אהב את עשו? למען יהיה לו ליצחק ציד וטענה חזקה בפיו לעתיד לבוא כשיאמר לו הקב"ה בניך חטאו.

פלאי פלאים! תחילה אהב יצחק את עשו אך ורק מפני שהוא בנו, וכיון שהרגיש בעצמו שהוא אוהבו, השכיל מכך שהוא יכול לבוא עם קל וחומר אל השי"ת ולעורר אותו לרחם על בניו, וכיון שראה שהוא יכול לעבוד את בוראו מחמת אהבתו בנא, עשו, התחיל לאהוב אותו יותר ויותר מחמת שהוא מסייע לו בעבודת בוראו.

וראו נא מה שאמר הרה"ק מטשארטקוב זיע"א ונדפס בספר "ענף עץ אבות" (עמ' רד): בוודאי היה ביד הבאר מים חיים להחזיר את בנו למוטב בחייו (למעשה לא חזר למוטב רק לאחר הסתלקותו), אבל מחמת גודל מסירות נפשו, לא רצה לשנות מפני שרצה להמשיך בעבודה זו ולעורר רחמי שמים על בניו מדי יום ביומו באשמורת הבוקר. אמונים אנו על מאמר חז"ל (ברכות ס"ב א) "קבלה דיסורי שתיותא ומבעי רחמי". תחילה יש לידום ולקבל את הצער באהבה, ורק לאחר מכן להתפלל לה'. והבאר מים חיים לגודל מדרגתו ומסירות נפשו, העדיף להשאר בשתיקותא כדי שיוכל לעורר רחמים על בני ישראל. ומה היה שכרו? שבנו חזר בתשובה.

אברהם שאינה תלוייה בדבר

מי שיודע שיש לבנו תכלית ושיש לכלל ישראל תכלית, ובהדי כבשי דרחמנא למה לך, יכול להבין שיש לו שליחות מיוחדת והשליחות היא להרעיף אהבה על בנו בלי שום חשבון. לא יעשה כן רק מפני שהמומחה אמר שזה יועיל להחזיר את בנו למוטב (הגם שחשבון זה גם כן נכון, כי אם המומחה אמר שזה יועיל להחזירו, מחוב הוא לעשותו), אלא מפני שיש לו שליחות בעולם והשליחות היא להיטיב עם נשמה זו. ולא יעשה כן רק מפני שיודע שבנו ישוב ביום מן הימים, אלא יעשה כן גם על צד שלא ישוב לעולם, כי שליחותו היא לעשות אתו חסד של אמת.

וכבר דיבר בקדשו הרה"ק רבי יצחק מראדוויל ז"ע

והוא נדפס בספר "אור יצחק": "אחיי! ראו כמה חביבין ישראל למקום, שנפש אחת מישראל חביבה אצל הבורא ברוך הוא יותר מכל התורה כולה". וכן אמר הרה"ק הבת עין ז"ע (נדפס בליקוטים) שמי שאינו מאמין שהקב"ה אוהב את הבעל עבירה הגדול ביותר, הרי הוא בגדר אפיקורס. וכן התבטא פעם הרה"ק רבי שלמה מקארלין ז"ע: הלואי אאהב את הצדיק הגדול ביותר כפי שהקב"ה אוהב את הרשע הגדול ביותר.

מטעם זה יאהב האב את בנו גם כשהוא עובר על כל התורה כולה רח"ל, כי אם הקב"ה אוהב אותו בשעה זו, אף הוא יאהב אותו למרות הקושי הרב שהדבר כרוך בו.

ראה ריח בני כריח שדה

כשיעקב הגיע לאביו ליטול הברכות, נאמר: ויגש וישק לו וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'. ויבליקוט שמעוני איתא: אמר רבי יוחנן, אין לך דבר שריחו קשה מן השטף הזה של עזים, ואת אמרת וירח את ריח בגדיו ויברכהו? אלא כשכנס יעקב נכנס גן עדן עמו (והביא רש"י פירוש זה). דבר אחר וירח את ריח בגדיו, ריח בוגדיו, כגון יוסף משיתא ויקום איש צרורות.

יוסף משיתא - בשעה שביקשו שונאים ליכנס להר הבית, אמרו: יכנס מהם (מבני ישראל) ובהם תחילה. אמרין ליה (ליוסף משיתא שהיה יהודי בוי): עול, ומה דאת מפיק דידך הוא (כנס ומה שאתה מוציא הוא שלך). נכנס והוציא מנורה של זהב. אמרו ליה: אין דרכו של הדייט להשתמש בו, אלא עול זמן תניינות (כנס עוד הפעם) ומה דאת מפיק דידך הוא (מה שאתה מוציא הוא שלך), ולא קיבל עלינו (לא הסכים להכנס). נתנו לו מכס שלש שנים ולא קיבל עלינו. אמר: לא די שהעסתי לאל-חמור של חרשים (הניחוח על שלוחן של נגר) והיו מנסרים בו, והיה צווח: ווי דאכעסתי לבוראי.

יקום איש צרורות בן אחותו של יוסי בן יועזר איש צרדה - הוזהר רכיב סוסיא בשבתא, אזל קומי שריתא למצטלבא (היו מוליכים לפניו קורה לתלות את יוסי בן יועזר). אמר לו לר' יוסי [הודין]: חמי סוסיא דארכבי מרי וחמי סוסיא דארכבך מורך (ראה הסוס שהרכיב אותו עליו אדוני, וראה הסוס שעליו הרכיבך אדוני!). אמר לו: אם כן למכעיסיו, קל וחומר לעושי רצונו. אמר לו: עשה אדם רצונו יותר ממך? אמר לו: אם כן לעושי רצונו קל וחומר למכעיסיו. נכנס בו הדבר כארס של עכנא (כארס של נחש). הלך וקיים בעצמו ארבע מיתות בית דין סקילה שרפה הרג וחנק. מה עשה? הביא קורה ונעצה בארץ, וקשר בה נימין והקיפה גדר, ועשה מדורה לפניו, ונעץ את החרב באמצע. נתלה בקורה, נפסקה נימא ונחנק. קדמתו חרב, ונהפך עליו גדר ונשרף. נתנמנם יוסי בן יועזר וראה מיטתו פורחת באויר. אמר: אוי, לשעה קלה קדמני זה לגן עדן.

ביאר המדרש שזהו מה שאמר יצחק "וירח את ריח בגדיו", אל תקרי בגדיו אלא בוגדיו, מקורו של ריח הגן עדן היה באותם בוגדים שהתעוררה בהם הנקודה הפנימית של היהודי. כשידעו ההורים איזה ריח של גן עדן יכול לצאת מבניהם, ויבינו שניתנה להם שליחות מיוחדת, יוכלו לקיים את שליחותם בנאמנות, ויזכו להקבר בשיבה טובה ולראות את הרעה הנפכת לטובה בחייהם!

(מתוך סדרת השיעורים על "שער הביטחון" שבספר 'חובות הלבבות', שיעור כ"ז. לשמיעת השיעור המלא, חייגו לקו השיעורים (בא"י), לחצו בכניסתכם למערכת 2 (שיעורי חובות הלבבות), ובהודו שיעור 27. שמעו וביטחון)

הרבתונות

דומים אנו לתינוק שבוכה מפני שרוצה לקבל דבר פעוט, והוריו מתייגעים להסביר לו שהוא מקבל דבר הרבה יותר גדול ממנו, אך מחמת קוטן שכלו אינו מסוגל להבין.

אף אנו, ילדים קטנים הננו, כי אין לנו את הכלים הדרושים להשיג חשבונות שמים. ולכן הדרך היחידה היא לחזק את לבנו באמונה ובטחון, שאע"פ שאין אנו מבינים, כך הוא האמת שכל הנעשה הוא לטובתנו, ואז יפתחו לנו שער מן השמים שנזכה ביום מן הימים לראות את הטובה שצמחה מן הרעה!

יראת ה' היא אוצרו!

עצות פרקטיות ומעשיות לעורר יראת שמים בליבנו – ה"ב

תלמיד חכם היודע להשיב כהלכה, והתלמיד חכם עונה: "איני בקי כל כך כפי שאתם סבורים, אלא שבמקרה עכשיו למדתי את הסוגיא". ולאחר ששואלים אותו כמה פעמים במקצועות שונות ורואים שהוא שולט בכולן, אז מתגלה שבמקרה למד עכשיו מסכת יבמות, ובדיוק גם למד מסכת מעילה, ובדיוק ראה עכשיו הלכה פלונית בהלכות תפילה. ואז מתברר שהוא תלמיד חכם אמיתי.

כך הוא בענין היראה. יש שרואים בן אדם שיש לו יראת שמים. שואלים אותו: "כזו יראת שמים?!". מצטדק הוא לאמור: "איני ירא שמים גדול כל-כך, אלא שעכשיו למדתי זאת, עכשיו בירכתי על כוס מים והתחזקתי באמונה". יש ששומעים את האדם אומר: "עכשיו עשרת ימי תשובה, עכשיו ראש השנה, עכשיו יום כיפור, אין שום פשט לעבור עכשיו עבירה". ובכן, אשאלך: "ואחרי תפילת ערבית ביום פשוט ורגיל יש פשט לעבור עבירה? עכשיו אמרתי תשע עשרה ברכות ויותר, הן לא הזכירו לך כלום?!".

בליקוטי הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זיע"א יש אגרת נפלאה בה עורך על איזה ענין שהיה טעון תיקון באחת העבירות, וכה כתב: "אנכי השפל והנבזה בא כמשיב מפני הכבוד ומפני היראה, מפני הכבוד אשר מי אנכי הקטן שבקטנים מעולם לא יראתי מפני אדוני האדונים, ואם לא חטאתי רק זאת שאני אומר מאה ברכות בכל יום בלא יראה ופחד אשר בעוונותי הרבים אני מכעים להשי"ת ב"ה וב"ש מאה פעמים בכל יום, אי לי ואוי לנפשי..."

אמנם צדיק זה דיבר לפי מדרגתו וענוותנותו, ולוואי שאנו היינו זוכים לכל הפחות פעם אחת בחיים לברך ברכה אחת כפי שהוא בירך. אך אנו נוכל ללמוד מזה לפי מדרגתנו שיש בכח הברכות לעורר בנו את היראה. ויסוד הדברים הוא שיהודי צריך להשתמש בעצות לעורר את היראת שמים שלו, והעצות אינן מבחוח, כי היראה נמצאת בפנים באופן טבעי. ואפשר שזהו הפירוש במאמר "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים", כי יראת שמים אינה צריכה לבוא מבחוח, אלא היא קיימת בפנים, שהרי אין האדם גרוע מהבעל חי. הוא צריך רק להסיר את הכיסוי על ידי תורה ותפילה, ועל ידי סור מרע להסיר טמטום הלב, וממילא תתגלה היראה שלו.

ד

התעניף עיניך בו ואיננו

שים לב לך, שים לב שגישתך אל התפילה תהיה מתוך יראה, שגישתך אל הלימוד תהיה מתוך יראה, שמאה הברכות שאתה מברך תהיינה עם יראה, ואז תראה שהיראה תהיה אצלך מילתא זוטרתא. ואז יחסוך מעצמו כל כך הרבה קשיים וחורבנות. יש שהאדם לא רצה לעשות מה שעשה, ואין זה כלל לפי דרגתו, אלא שתקפה אותו איזו רוח שטונה... אכן הקב"ה נותן לנו מהלכים שכאשר נשתמש בהם, לא תבוא אלינו אותה רוח שטונה.

חז"ל אמרו (מגילה י"ג, ב) על הפסוק (משלי כ"ג, ה) "התעניף עיניך בו ואיננו", שזה עולה על דברי תורה, שדי לו לאדם לעצום את עיניו פעם אחת, כלומר להסחית את דעתו מהם פעם אחת, ולשכוח אותם. ומכאן שקל לו לאדם ליפול עשר מעלות אחרונות, ולכן נתן לנו הקב"ה עצות ומהלכים שיועילו לנו לבל נירדם, אלא נהיה תמיד ערים ונעמוד על משמרתנו, וכיון שלא נירדם, לא נצטרך להתמודד עם כל הקשיים והנסיונות הקשים.

נמצאנו אומרים שבמקום שינהל האדם מלחמה עם תאוותיו, ניסיונותיו ויצריו שאין להם סוף, ינהל את המלחמה עם יצרו להסיר את הכיסוי מלבו ולעורר בו יראת שמים, וכל אלה ייעלמו ויתפוגגו מאליהם!

מה ה' אלוקינו שואל מעמך כי אם ליראה!

ישתמש עם התורה והמצוות לעורר את יראתו, כי סוף כל סוף אנו חיים בעולם של חושך, וההסתר מתחדש כל יום, כמו שאמרו חז"ל (סוטה נ"ב, ב) "יצרו של אדם מתגבר עליו כל יום ומבקש להמיתו", וכאילו אתמול לא עסקנו כלל ביראת שמים. על כן אמר לנו הקב"ה שעלינו לעורר את היראה כל יום מחדש, עלינו לקיים שויתי ה' לנגדי תמיד, עלינו לגשת אל התפילה מתוך יראה ואז התפילה תחזור ותשפיע עלינו לעורר בלבנו יראת שמים.

וכן הוא בענין התורה, ועל זה צריך לעורר הרבה. התורה ניתנה ללמוד אותה באימה ביראה ברתת וזביע. יש שאנו חושבים שמדובר במדרגה גבוהה. לא ולא! מדובר בכלים הבסיסיים לתורה. כשאתה לומד תורה, יש לתורתך כח לעורר בך יראת שמים, אך זאת בתנאי שתיגש לכך ברצינות. הולכים להפגש עם הרבוננו של עולם, הולכים להיכנס לבית המלך. אם אין האדם נגיש ללימוד התורה באופן זה, כל כך חבל עליו, שהרי הוא לומד ממילא, אך התורה אינה מעוררת בו יראת שמים. כח התורה לעצור את האדם מלעבור עבירה נמצא בה, אך על האדם לגשת אל התורה נכונה. דומה הדבר למכונה שמחברים אותו לחשמל. אם נשמך לתחבר אל התורה, היא תוצת מיד והיראה הטבעית תתגלה. למדת בבא קמא, למדת יבמות, לא משנה מה למדת. אך היא יכולה להתחבר רק אם תעמיד זו מול זו. אחרת, היא לא תתחבר ולא תוצת. אי אפשר להכניס את התקע של המכונה ליד השקע ולא בתוכו. אם תעשה כן, הוא פשוט לא יתחיל לפעול.

אם האדם מתיישב ללמוד מבלי להכין עצמו ביראה, אין התורה פועלת עליו לעורר בו את היראה הטבעית. מי שיושב ולומד ביראה, תורתו מעוררת בו יראה נפלאה. הוא מתבונן קודם לימודו שהוא הולך להתעסק בתורת ה' שהיא קדושה וטהורה, ואינו זמן לבדיחות. הוא דוחק הכל בצד ומתיישב ללמוד ברצינות, ועוד זאת הוא מתפלל שהתורה תעורר בו יראה ותגלה לו את האמת, וכיון שיעשה כן, ממילא תתעורר בו היראה!

ג

אל תקרי מה אלא מאה

ועוד עצה יש לנו ליראת שמים, והיא מה שדרשו חז"ל (מנחות מג, ב) בפסוק "מה ה' אלוקיך שואל מעמך", אל תקרי מה אלא מאה, דהיינו מאה ברכות שהאדם חייב לברך כל יום. העצה היא שיתבונן האדם כל פעם לפני שהוא מברך. וכמו שככתב הרמב"ם (פ"א מהלכות ברכות ה"ד): "נמצאו כל הברכות כולן שלשה מינים, ברכות הנייה, וברכות מצוות, וברכות הודאה, שהן דרך שבח והודיה ובקשה כדי לזכור את הבורא תמיד וליראה ממנו". כשהאדם עושה כן, הוא עצמו מבין כיצד זה מעורר יראת שמים, כי הוא מזכיר לעצמו מאה פעמים ביום שיש אלוקים בעולם, ושהוא תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם, וכיון שהוא מעורר את היראה מצדו, הקב"ה שולח לו סיעתא לעורר בו היראה.

זה אמנם תובע מן האדם להחזיק ראש תדיר, שהרי כל היום הוא מברך ותמיד הוא צריך לזכור שיש אלוקים בעולם. אך זו היא כוונת השי"ת, שיצטרך האדם להחזיק ראש, כי העושה כן, חייו נעשים מאושרים ונעימים מאחר שמתעוררת בו יראת ה'.

כל ששואלים אותו בכל מקום ואומרו

יש תלמידי חכמים שבכל מקום ששואלים אותם, הם יודעים להשיב כהלכה. ויש שנפעמים מבקיאיותו של

בגליון הקודם הבאנו חלקו הראשון של מאמר זה, בגודל מעלת קניית מידת היראה. בגליון זה נתמקד בעצות מעשיות בענין זה.

ובכן, מה הן העצות למעשה ליראת שמים? העצה הראשונה היא שיידע האדם שיש אלוקים בעולם שהוא חזק מכל חזק. כי הנה כשנתבונן בבעל חי הירא ממי שחזק ממנו, נראה שלא מפני שלמד בספרים על גבורתו ועל רוממותו הוא ירא ממנו, אלא מפני שידע ומכיר שהוא חזק ממנו, ומאותו רגע שהכיר כן, אין הוא רוצה לעשות דבר שיגרום לו להוציא את גבורתו ולהשתמש בו.

א

גילוי היראה הטבעית

על האדם להבין דבר פשוט זה, שהקב"ה חזק ממנו. התבונן בחיך ותראה. תראה כמה פעמים חשבת שאתה חכם גדול, וכיון שהקב"ה לא רצה, חכמתך לא הועילה לך. אכן כן, הקב"ה חזק ממך, ואם הקב"ה אינו רוצה, לא תוכל, ואם הקב"ה ירצה לעשות אתך משהו, כבר ימצא את הדרך לכך. חשבת להשתמש מכאן ולהשתמש משם, חשבת שיש לך היתר. אם כסף זה אינו מיועד לך, זה לא יגיע אליך. הוא חזק ממך, האמן לי. כשיבין זאת האדם היטב, ממילא תהיה לו יראת שמים טבעית. יש דרכים איך להטמיע זאת בדם, אבל תחילה לכל על האדם למצוא זאת בחייו, כאמור.

פעמים הרבה נוכל לראות איש צעיר שהתקבל לעבודה חדשה, או בחור שהתקבל לשיבה, שמנסה בטיפשותו ללכת ראש בראש עם בעל הבית. עליך לקחת בחשבון דבר פשוט - "הוא בעל הבית והיכולת בידו לסלקך בין רגע, אל תשתטה! אתה טוען שהצדק אתך, אולי זה נכון, אבל סוף כל סוף הוא יכול להרים אותך מכסאך ולסלקך בבגשת פנים". מי שאינו מבין זאת, הוא טיפש גדול.

יש שהעובד אינו אוהב חלקים מסוימים מעבודתו, ויש לו דעות וטענות. שמעתי, יתכן שאתה צודק. אבל קח בחשבון שאתה מנהל מלחמה עם מי שחזק ממך. ביום בהיר אחד הוא יכול להרים אותך ותמצא את עצמך בחוץ. כעין זה נוכל לראות את הילד קטן מנסה לבעוט באביו ולהלחם בו, כי עדיין שכלו דל מהבין שאביו חזק ממנו, וכיון שהוא גדל מעט, הוא מבין שאין לו סיכוי לנצח את אביו...

יזכיר האדם לעצמו שאביו שבשמים חזק ממנו, ויסתכל בעברו ויראה כמה פעמים סיבב וגלגל כדי להשיג איזה דבר והקב"ה אמר "לא"... מזה תבין שאפילו תעשה כל ההשתדלויות בעולם, אם הקב"ה יאמר "לא", לא תצליח. ואם כן מה לך לכתחילה ללכת בכוח? לכתחילה תשאל מה' אם מותר לך לעשות את הפעולה, תברר ותשאל, והכל בלי נגיעות, כי מה יועילו לך כל נגיעותיך ובסוף רק תהיה לך עגמת נפש, שהרי הקב"ה חזק ממך.

הוי אומר: היראה הטבעית הלא קיימת אצלך לא פחות מכפי שהיא קיימת אצל הבעל חי. ובשביל יראה זו, אין צריך לא השגה, ולא תורה ולא זוהר הקדוש. הסיבה היחידה שאין לו לאדם יראה זו היא מפני שהיצר הרע מחשיך לו כל-כך עד שיתנהג יותר בטיפשות מהבעל חי. מה היה החשבון שלך כשחשבת שנוכל לעשות שטויות כאלה ותצליח. הלא בסוף הקב"ה יחזירך. הוא ישלח לך עוד סימן ועוד סימן. הוא חזק ממך!

ב

יראת ה' היא אוצרו

זהו הדבר הראשון שהאדם צריך לקלוט, ואח"כ

רפאות תהי לשריך

פועל הישועות

הרה"ק רבי חנוך העניך דוב מאלעסק זיע"א

(נלכע א אלול תרמ"ד)

היה חתנו ותלמידו של הרה"ק ה"שר שלום" מבעלזא זיע"א. נקרא בעל "לב שמח" על שם פירושו על הסיודור בפרד"ס. פירושו התלוה בסייעתא דשמיא עצומה, עד שהוא עצמו התבטא פעם לאמר: "אלמלא ידעתי שאני חוברתי אותו, לא הייתי מאמין". כשנכדיו כתתו רגליהם למכור את הסיודור שלו לצדיקי פולין, התבטאו שאם היו מתוודעים לזה בחיי חיותו, היו מכירים בגדלותו ונוסעים אליו להתחמם לאורו.

מעשה

פועל ישועות גדול היה בעיקר בענייני רפואה. הרה"צ רבי אלימלך אשכנזי זצ"ל אבד"ק מלבורן סיפר בשם זקנו, שפעם חלה אחד במחלה שאין לה רפואה בדרך הטבע. יעצו לו לנסוע לאלעסק. כשהגיע לאלעסק, אמר לו הצדיק להשאר אצלו לשבת. בעת תפילת קבלת שבת, הסתובב אליו הצדיק, הביט בו בעיניו ומיד הרגיש החולה שהמחלה עוזבת אותו והנה הוא נעשה כאחד האדם.

הבנה למעשה

לאחר מכן, בעת אמירת התורה, אמר הצדיק יסוד נפלא: "הצדיק אינו רוצה לרדת לזה העולם, שהרי הוא יושב שם ועטרתו בראשו ונהנה מזיו השכינה ומה חסר לו לרדת לזה העולם השפל. אלא שישנן נשמות בזה העולם שצריכות תיקון, ויש כאלה שכל תיקונן הוא על ידי שנפגשים פנים בפנים עם הצדיק, ולכן הצדיק יורד למטה בשביל אותן נשמות שתיקונן על ידי הפגישה עם הצדיק. ובכן, הקב"ה מסבב סיבות שיהיה חסרון לאותן נשמות בבני חיי מזוני, כי אז יוכרחו לבוא אל הצדיק ויבואו על ידי כן אל תיקונן, ולכן תיכף ומיד כשהם באים אל הצדיק, מתמלא חסרונם".

כשאותו יהודי שמע את דברי הצדיק, התחיל לצעוק בקול: הרבי מתכוון אלי, אני יודע שהוא מתכוון אלי...

מעשה

היה אחד מאנשי שלומו שכל אימת שהיה צריך לפקוד את הרופא, היה בא ליטול רשות מהצדיק ולקבל את ברכתו. פעם עשה חשבון בעצמו, שכיון שהצדיק בין כך נותן לו רשות ללכת אל הרופא ואין בזה ענין מיוחד, יוכל לפקוד את הרופא מבלי ליטול רשות. הלך אל הרופא,

אך הרפואה לא הצליחה. בבושתו הגדולה הלך אל הצדיק והתוודה על שלא נהג נכונה. לקח הצדיק את מקלו והכה בו על השולחן,

הבנה למעשה

ואז אמר: חז"ל אמרו "מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות", "מכאן" היינו מביתו של הצדיק...

מעשה

עוד סיפר עד נאמן: למשפחה אחת בווינה נולד בן שנאבד לו התיאבון לאכילה, וכיון שלא היה אוכל כמעט כלום, היה הולך ונחלש מיום ליום והגיע לשערי מות ר"ל. כששמעה אמו שיש פועל ישועות באלעסק, הפצירה בבעלה שישע עם הבן אל הצדיק. בעלה שהיה רחוק ממושגים אלו של צדיקים ומופתים, התנגד נחרצות באמרו שהוא חושש שמדובר בכישוף ר"ל, אך כשחזקו עליו הפצרותיה של אשתו וחשש משום שלום ביתו, הסכים לנסוע.

הוא הגיע עם בנו לאלעסק בלילה, ואע"פ שהצדיק לא היה מקבל אצלו אנשים בלילה, כשהללו הגיעו, פתח הצדיק את הדלת והופיע כנגדם בהדר קדושתו. וכיון שראה האב את צורת קדשו, הבין מיד שמדובר בצדיק אמת ושינה את טעמו. למחרת נכנס אל הצדיק וסיפר לו על מטרת בואו. אמר לו הצדיק בלשון קצרה: "ה' יעזור שהרפואה תיכנס לך לביתך". היהודי לא הבין את כוונת הצדיק ונשאר לשבות שם בשבת בתקוה שאז יעשה הצדיק אי אלו תיקונים בשביל בנו, אך תוחלתו נכזבה. העמיד היהודי משקה בליל שבת, ושוב אמר לו הצדיק "ה' יעזור שהרפואה תיכנס לך לביתך", כן היה בצפרא דשבתא וכן היה ברעווא דרעוין. במוצאי שבת התחילו לחזור בנסיעה אל ביתם, ובלב האב אין שום תקוה, אך התנחם שלכל הפחות לא נתערער עליו שלום ביתו מאחר שעשה רצון אשתו.

על אם הדרך נכנסו לאיזו אכסניה לנוח מעט, ולפתע נכנס איזה עוף משונה מבעד לחלון, קפץ הבן ואמר: בשר עוף כזה אני אוהב לאכול. כששמע זאת האב, התרגש מאוד, הוא תפס את העוף, בישלו והבן אכלו בתיאבון גדול. כך תפסו עוד עופות כאלו ונתנו לו לאכול עד שהבריא לגמרי. כשהבריא, לקחו אותו לפרוספסור גדול כדי שיאמר מה אירע כאן.

הבנה למעשה

כששמע הפרופסור מה שעבר על הבן, התפעל עד מאוד ואמר: "המחלה שממנה סבל הבן היתה מחלה נדירה שיש לה רפואה אחת ויחידה, והיא שיאכל החולה מבשר עוף זה, אך עוף זה נמצא רק באפריקה ואי אפשר להשיגה". כעת הבין האב את דברי הצדיק "ה' יעזור שהרפואה תיכנס לך לביתך".

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

אריה שאג מי לא ירא!?

עומדים אנו בימי חודש הרחמים והסליחות - חודש אלול!

זה הזמן למלאות אוצרותיכם בר, להבין ולהשכיל בשגב ועומק הימים האלו להתרומם בהם אל ה' ולבקר בהיכלו

טלפון ישיר שע'י 'קול הלשון': 073.295.1337

לחצו בכניסתכם למערכת * ואח"כ מס' תיקייה 'אלול' 11169, ובחרו שיעור רצוי.

קול הבינני **718.686.8300** - ארה"ב **072.257.7726** - א"י **03.300.0223** - ברגיה **0204.586.2115** - בריטניה

לקבלת הגיליון בקביעות
60269@gmail.com

לתרומות והנצחות שיעור וכן לקבלת השיעור דבר יום ביומו, ניתן לפנות
info@machonhavinincini.com

יעמדו על הברכה על אשר נדב לבם להרים תרומת קודש למען הפצת הגליון

לע"נ האשה החשובה מרת בילה חיה ברנשטיין ע"ה בת הגאון החסיד רבי אלימלך ליפמן דוד שובקס זצ"ל

נלכע ז' אלול תשע"ט תנצבה.

נדבת בנה
זידינו הר"ר פנחס ברנשטיין שליט"א

זידינו הר"ר שמעון זאב בהר"ט עהרנרייך שליט"א

לרגל שמחת הבר מצווה לבנו החשוב ה"ה יונתן ה"ל

ה"ר ויזכה לראות ממנו רוב נחת דקדושה ע"ד ישראל סבא מתוך הרחבה והרווחה!

זידינו הר"ר נפתלי ברמן שליט"א לע"נ חמיו הרה"ח רבי יחזקאל בהרה"ח רבי אלכסנדר סנדר אורי ז"ל ולע"נ זקנתו מרת חיה רחל בה"ר מנחם מענדל רוט ע"ה

נכדת הרה"ק הרמ"מ מרימוב ז"ע תנצבה.